

Din biodiverse
efterskole

Biodiversitet

på din efterskole

Indholdsfortegnelse:

- Forord s. 3
- Hvad er biodiversitet? s. 4
- Biodiversitet og unges helbred s. 5
- Valgfag s. 6
  - Blomstereng s. 7
  - Bosteder s. 8
  - Kompostjord s. 9
  - Køkkenhave s. 10
  - Insekthoteller s. 11
  - Hold sommerfuglelarver s. 12
  - Vinterklar s. 13
    - Stenbunker s. 13
    - Foderkugler til fugle s. 14
- Årstræer s. 15
- Faglige aktiviteter s. 16
  - Dansk s. 17
    - Skriv en tekst s. 17
  - Matematik s. 18
    - Byg et fuglehus s. 18
    - Natur regnehistorier s. 19
  - Engelsk s. 20
    - Gør noget godt for biodiversiteten s. 20
    - Biodiversitet i Danmark ift. et andet land s. 21
  - Historie s. 22
    - Lav en stenalderbolig s. 22
  - Naturfag s. 23
    - Sammenlign biodiversitet 23
  - Bevægelse/idræt s. 24
    - Samle skrald s. 24
- Weekend og aftenaktiviteter s. 25
  - Gem et stykke brænde s. 26
  - Fodre sommerfugle s. 27
  - Byg et foderbræt s. 28
  - Plant et træ s. 29
  - Byg et kvashegn s. 30
  - Lav et vandhul s. 31
- Tips s. 32
- Afrunding og tak s. 33
- Kildeliste s. 34

Forord

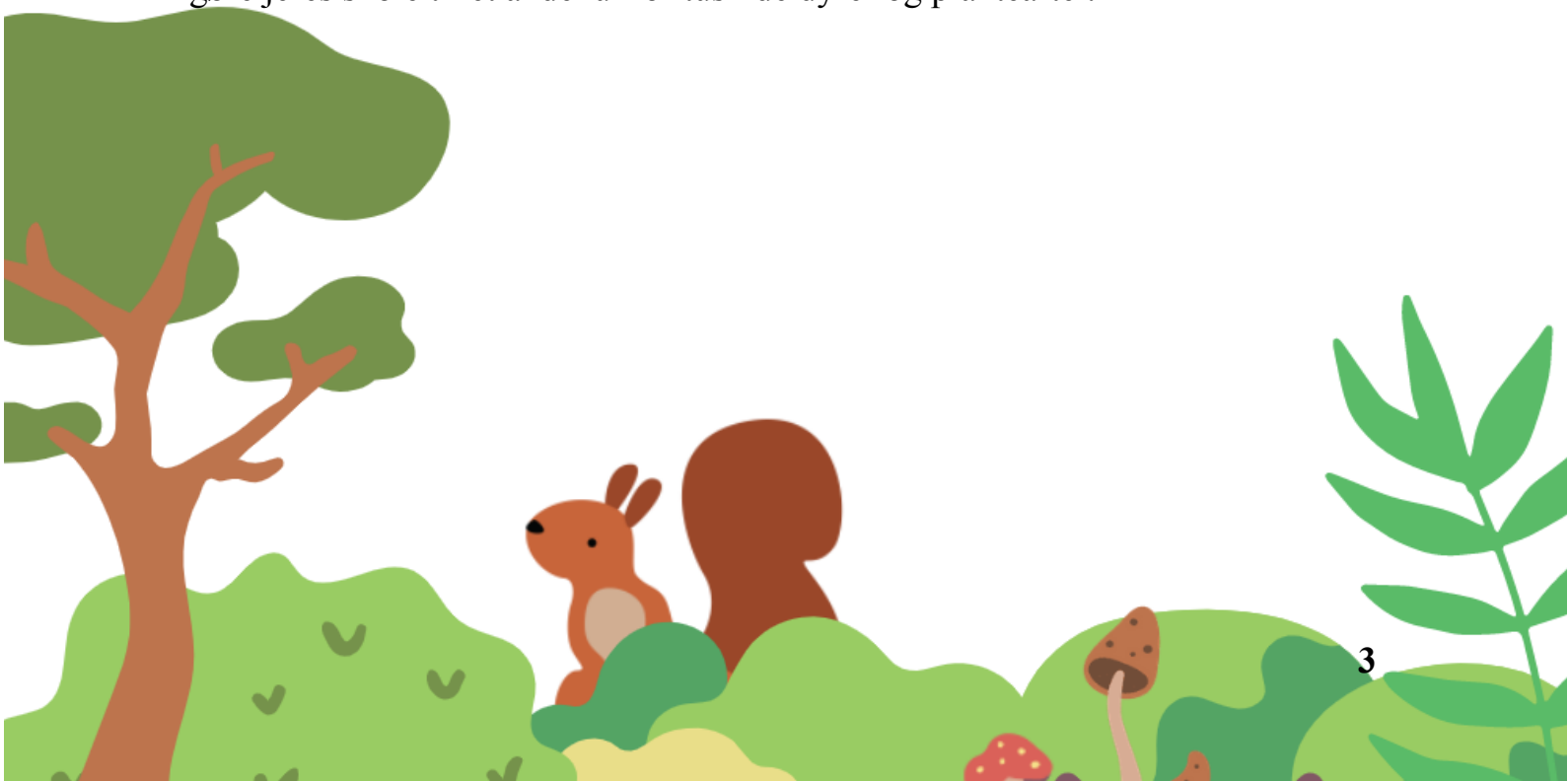
I Tyskland har man i en undersøgelse konstateret, at 78% af insekterne er forsvundet på blot 10 år, og artsmangfoldigheden er blevet reduceret med en tredjedel. Der bliver færre insekter både i antal og arter. Det er en kæmpe miljøkrise, som er lige så vigtig at bekæmpe som den globale opvarmning.

Emil Sanderhoff kaldte derfor efterskolerne til kamp under Efterskolernes Årsmøde i 2022. Emil mener, at hvis alle efterskoler bliver til et biodiversitets åndehul, så har vi slået det første slag imod en sejr.

Det er vores fremtid der er tale om, og derfor vil vi gerne kæmpe for at det er rart at være i den.

Mange efterskoler er allerede godt i gang. Dog er der mange der stadig ikke ved, hvordan de skal gøre deres skole mere biodivers. Derfor laver vi dette hæfte, der indeholder nogle overordnede ideer, som kan hjælpe jer med at fremme biodiversiteten på jeres skole. Desuden indeholder dette hæfte lærerige og faglige aktiviteter, som kan udføres i timerne, såvel som sjove weekend- og aftenaktiviteter.

Vi gør det nemt for lærere, elever og ledere på din efterskole at tage ansvar, og gøre jeres skole til et åndehul for tusinde dyre- og plantearter.

Hvad er biodiversitet?

“Biodiversitet defineres som mangfoldigheden af levende organismer i alle miljøer, både på land og i vand, samt de økologiske samspil, som organismerne indgår i. Biodiversitet omfatter såvel variationen indenfor og mellem arterne som mangfoldigheden af økosystemer.” Sådan definerer FN biodiversitet.

Jo større et område er, jo flere arter skal der til, før man kan sige, at der er høj biodiversitet på området. De mange naturlige processer i skoven er eksempelvis med til at gøre den til et økosystem. Regnorme er med til at lave organisk materiale om til muldjord, som planterne efterfølgende kan optage. Dyrene i skoven er også en del af økosystemet, fordi de påvirker det ved at spise af frø, nødder og planter. Når dyrene dør, bliver de føde for f.eks. insekter.

Når først biodiversiteten begynder at blive lavere, ender det i en ond cirkel. I et økosystem er alle elementer afhængige af hinanden. Hvis ét element i det naturlige økosystem forsvinder, begynder de andre også at forsvinde. Fx. er bier afhængige af, at der er mange blomster, de kan få nektar fra. Omvendt har blomsterne brug for, at bierne bestøver deres frø, så de kan forplante sig. Hvis bierne bliver færre, er der ikke lige så mange blomster, der bliver bestøvet. Derved kommer der færre blomster næste år, hvilket betyder, at bierne ikke samler nok nektar. Og sådan fortsætter det.

Der er mange ting, som viser, at biodiversiteten er faldet over de sidste år. Æbler og andet frugt bliver misformet, da deres blomster ikke bliver bestøvet nok. Det samme ser man med bær, da der er færre bær på buskene end førhen. Man får ikke længere så mange insekter på ruden, når man kører på landevejen, som man gjorde for knap 10 år siden. Dette er blot få eksempler på, at biodiversiteten bliver mindre. Dette skal der gøres noget ved, og det hjælper vi dig og din skole med, så I kan forbedre biodiversiteten.

Biodiversitet og unges helbred

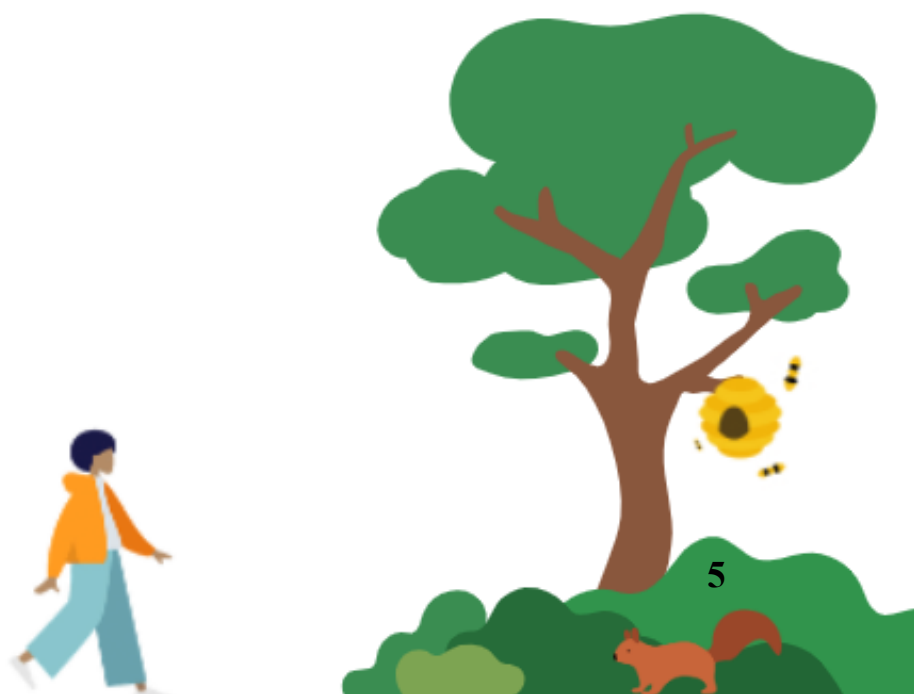
Biodiversitet er ekstremt vigtigt for natur og klima, men forskning viser også, at natur er vigtig for hjerne og krop. Kroppen slapper automatisk mere af, når den er omgivet af natur. Der behøver ikke at være meget natur, før den har en lindrende effekt.

En undersøgelse viser, at man bare ved at kigge på en hæk - modsat et betonhegn - opnår en afslappende effekt, mens et betonhegn har en stressende effekt.

En undersøgelse fra ViNatur beviste, at naturen kan lindre stress. Fire stressramte unge blev taget ud af deres normale liv i fire dage og placeret i en skov. Her lærte de, hvordan de kunne bruge naturen omkring dem til at få det bedre. Efter de fire dage var deres stresssymptomer formindsket betydeligt eller væk. Et år efter, de var kommet hjem, mødtes de igen. De havde brugt redskaberne, som de havde fået, og sidenhen var deres stress forsvundet.

ViNatures NBMC-metode har afsæt i Biophilia-hypotesen, der viser at mennesket er genetisk programmeret til et liv tæt på naturen.

Simon Høegmark - som er stifter af ViNatur og har en ph.d. i natur og sundhed - siger *“Det hjælper, at man som ung har følelsen af, at man gør noget godt for naturen, og at man opholder sig i den. Det gør at ens mentale sundhed og trivsel forbedres. Mere biodiversitet - gladere unge”*

Valgfag

At oprette et valgfag er et stort skridt hen imod at gøre biodiversiteten bedre på din skole. På denne måde får du lærere og elever til at engagere sig, og hjælpe til med at gøre jeres skole mere biodivers. Valgfaget er nemmest at holde i sommer- og forårsmåneder, men også i efteråret kan eleverne hjælpe med at gøre smådyr og insekter vinterklar.

Nogle af disse aktiviteter vil I kunne nå at lave på 1-2 lektioner, dog vil andre tage en på til flere gange.

Herunder kan du finde eksempler på aktiviteter, der er gode at lave på dit valgfag. Der er mange forskellige aktiviteter, så hvis I ikke når dem alle sammen, kan næste årgang fortsætte arbejdet.

Da vi har et lignende valgfag på vores egen skole, har vi en udtalelse fra vores valgfagslærer omkring valgfaget:

“Jeg synes valgfaget biavl og køkkenhave fungerer rigtig godt på Thorsgaard efterskole. Vi har nogle skønne og ambitiøse elever med, fordi de selv vælger valgfaget. Det er virkelig rart, at eleverne selv får fingrene i jorden og er med til at dyrke de grønsager vi bruger i køkkenet. Det gør, at de får et ejerskab til det. De får også kendskab til blomsterne, og hvordan bierne gør noget godt for biodiversiteten. Når de senere på året er med til at slynge, og lave selve honningen, får de også udbytte af det de arbejder med. Jeg synes, at det fungerer rigtig godt med det her valgfag. Andre efterskoler kan også sagtens oprette det” - Johan Nielsen.

På de næste par sider kan I læse om, hvad I kan lave i valgfaget.

(OBS) Disse aktiviteter kan også udføres i weekender og aftener.

Blomstereng

En blomstereng er med til at udsmykke skolen, og er med til at få flere bier til bestøve jeres skole. Flere forskellige planter og blomster gør derfor jeres skole mere biodivers. Dette er en god opgave, da eleverne selv kan vælge blomster, og finde et fælles sted der er bedst for blomster at gro. Desuden skal der plantes, graves og udsmykkes plantekasser.

Hvis det ikke er muligt med en eng, er plantekasser og altankrukker også gode at plante i. Bier har det godt i byer, da mange ejer altan blomster.

Aktiviteten varer ca 3-4 lektioner.

Du skal bruge:

- Blomsterfrø af eget valg (man kan få engblomster frø der gror vildt og varer flere år)
- Et stykke jord der kan graves op, plantekasser eller altankasser, dertil skal også bruges jord.
- Skovl eller andet til at grave (dog kun hvis til en eng)

Da blomster ikke kan vokse på græsområder, er man nødt til at grave jorden fri for græs, hvis man vil have en blomstereng. Dette kan være så stort et område, der er plads til, eller ønskes.

Når jorden er gravet op, spredes frøene efter instruktionerne på blomster pakken.

Efter blomsterne har groet, kan græsset gro tilbage. Dette skyldes, at græs tager næring ud af jorden, og for at kunne gro skal blomster bruge næringen. Ligeså snart blomsterne har taget fat, kan de gro side om side med græsset.

(OBS) Da efterskoleåret starter i sensommeren, kan I samle frø ind fra de afblomstrede blomster, som kan sættes i jorden til foråret.

Bosteder

Dyr og insekter er en stor del af biodiversiteten, og hvis de ikke har steder at bo, bliver det sværere for dem at overleve. Derfor kan jeres elever hjælpe hinanden, med at lave små steder på jeres skole, hvor at dyr kan bo. Dette kan gøres til en lille konkurrence, for at se hvem der laver flotteste bosted, eller bare som en hyggelig aktivitet for hele valgfaget.

Aktiviteten varer ca 1-2 lektioner.

Du skal bruge:

- Et sted der er afskærmet fra elever og lærere.
- Grene, kviste, mos og hvad end i kan finde i naturen i synes der kan bruges.

Du kan enten dele dine elever op i små grupper, eller gør det som et stort valgfag. Dine elever og dig finder et sted eller flere som er godt at leve for dyr som pindsvin, jord humlebier og andre små biller og insekter. Dvs. et sted hvor de ikke bliver forstyrret af elever og ansatte. Et sted imellem træer og buske, er også attraktivt for små dyr. Hvis i har et sted på jeres skole, som i forvejen er vokset til, eller har i et par træer i udkanten af en plæne, er dette de bedste steder for små dyr.

Herefter samler grupperne eller holdet, kviste grene og mos, jo mere jo bedre. Der er ingen grænser på hvordan bostedet skal være, så længe der er mange grene og kviste over det hele.

Forhåbentlig i får små pindsvin eller andre dyr, som i kan kigge til på afstand.

Held og lykke.

Kompostjord

Har din skole også en masse affald, som ligeså godt kunne blive genbrugt? Specielt kompostaffald som æbleskrog og kartoffelskræller er gode at lægge ud i naturen, så det kan blive til muldjord.

Det er godt for små dyr at spise, så de får mad, samt vi får god jord.

Aktiviteten varer ca 1-2 lektioner.

Du skal bruge:

- Specielle skraldespande i jeres køkken som kan bruges kun til kompost
- Et sted på grunden man ikke kan se så meget (bag et krat eller bag nogle vægge)

Det eneste dig og dit valgfag skal bruge er at lave en aftale med jeres køkken hvorvidt de har mulighed for at lave skraldespande til kompost. Kompost er blandt andet vegetabilsk køkkenaffald som frugt, grøntsager, skræller og urter. Det kan også være noget som kogte æggeskaller. Desuden kan blomster, klippede grene og andet haveaffald proppes heri.

Kompostbunken skal ikke bruge meget opmærksomhed, og tingene sættes i efterhånden som kompost skraldespanden bliver fyldt i køkkenet, eller jeres gartner har grene og kviste som skal gemmes væk.

Køkkenhave

En ide der hjælper biodiversiteten, og kan holdes kørende hele året igennem på valgfaget, er at plante og vedligeholde en køkkenhave. Her kan eleverne plante en masse forskelligt som fx krydderurter, salat, gulerødder, radiser og meget mere. Dette er også en måde skolen kan blive mere selvforsynende på.

Aktiviteten varer hele året rundt.

Til at starte en køkkenhave op skal I bruge:

- Plantekasser eller evt gamle bildæk
- Redskaber (små og store skovle og river)
- Frø eller startplanter til det I vil plante
- Muldjord (I kan lave jeres eget muldjord, se side...)

Når plantekasserne er samlet, finder I først et sted at placere dem, hvor der er massere af sol.

Jeres køkkenhave kan bestå af nogle plantekasser af eget valg, gamle bildæk, eller man kan vælge at grave i jorden på en græsplæne i eget valg af størrelse. Fyld jeres plantekasser op med muldjord.

Lav derefter riller i jorden og plant frøene med den afstand der står på pakken. Dæk frøene til og vand det hele.

I skal så sørge for, at der hverken vokser ukrudt eller græs i jeres køkkenhave, da det suger meget af næringen fra jorden.

Hvis det ikke regner i noget tid, skal jorden vandes. Pas godt på den.

Insekthoteller

At bygge sit eget insekthotel er en sjov aktivitet, der kan udføres i valgfaget. Insekthotellerne tiltrækker både mariehøner, regnorme, ederkopper, biller, ørentviste, bænkebidere og mange andre insekter som er gode for biodiversiteten.

Aktiviteten varer ca 2 -4 lektioner.

For at bygge et insekthotel skal du bruge:

- Paller
- Mos
- Bark
- Kogler
- Blade
- Mursten med huller
- Grene med huller
- Hø
- Uld

Først starter I med at stable pallerne ovenpå hinanden. Derefter fylder I forskelligt fyld i de forskellige huller. Indret det så der kommer små huller og sprækker mellem materialerne, så der dannes gode gemmesteder. Insekthotellet skal være mindst 25 cm dybt, da hun myg bedst kan lide at sidde inderst og have en vis afstand til hannerne, og hvis der ikke er nok plads bliver hannerne spist af fugle. Placer hotellet et skyggefuldt sted med kontakt til jorden. Den kan eventuelt gemmes væk bag krat eller en væg.

Hold sommerfuglelarver

Få sommerfugle på jeres efterskole ved at holde sommerfuglelarver og se deres udvikling. Det er både lærerigt, kan gøres på valgfaget, og det gør noget godt for biodiversiteten på skolens område.

Aktiviteten varer indtil sommerfuglene er færdigudviklet.

I starter med at købe nogle larver på nettet, eller kan i finde dem selv på brændenælder, kålplanter eller på busken tørst. Derefter sætter I dem ned i en lufttæt trækasse, akvarium, terrarium eller et sommerfuglelarve bur. Herved ligger I lidt blade og små grene, så larverne kan bruge det til at lave deres pupper på. Der skal et fint net henover buret, så larverne kan få luft, samtidig med at de ikke slipper ud.

Så er det bare at vente 10-15 dage, hvor larverne laver en puppe, og bliver til sommerfugle. I skal ikke slippe dem ud lige da de kommer ud af puppen, da nye sommerfuglevinger er meget skrøbelige. Efter et par timer kan I slippe dem ud, og nyde dem på skolen resten af sommeren.

Vinterklar

For dyr og liv er det sværere at overleve vinteren over. Dog er der nogle ting, der kan gøres for at gøre den kolde tid nemmere for dem. Dette er noget, der kan gøres i slutning af første valgfagsperiode, da efteråret og vinter er på vej.

Stenbunker: Dig og dit valgfag finder en masse store sten, og lægger dem i en bunke. De kan både kan pynte, lave steder for små insekter at varme sig og gå i hi.

Aktiviteten varer ca 1 lektion.

I kan gøre stenene flotte og udsmykke med mos, grønt og grene.

(Bonus) Stenene kan dekoreres, inden de bliver lagt i bunken, med små citater eller tegninger. Dette udsmykker skolen endnu mere, og gør boet personligt for jeres skole.

Foderkugler til fugle:

Fugle har svært ved at finde føde i vintertiden, når jorden er frossen. Der er nemlig ikke mange bær, og insekterne er gået i vinterhi. Derfor er foderkugler en god mulighed for dem at finde mad. Disse kan enten købes, men kan også laves selv i skolens køkken.

Aktiviteten varer ca 2-4 lektioner.

I skal bruge:

- Fedtstof, enten solsikke margarine, svinefedt eller kokosolie
- Havregryn
- Forskellige frø, populært ved fuglene er bl.a. solsikkekerner og hampefrø
- Nødder
- Rosiner - rosiner er tørrede vindruer og er derfor populære hos bærspisende fugle
- En stor gryde
- En form til blandingen som for eksempel halve kokosnødder, store grankogler, appelsinskræller, mælkekartoner, store småkageforme eller lignende
- Snor eller ståltråd til at hænge dine fuglekugler op i

1. Sæt først den store gryde på blusset, og tænd blusset på halv varme. Tilføj derefter fedtstoffet du har valgt og smelt langsomt dette.
2. I det smeltede fedtstof blander du tørvarerne, du har valgt: Havregryn, rosiner og forskellige slags frø. Der skal være cirka dobbelt så mange gryn, frø og rosiner som fedtstof.
3. Lad blandingen køle af i 10 til 15 minutter, så du kan røre ved den.
4. Kom blandingen i de forskellige forme du har valgt. Sørg for at sætte snoren igennem enten formen eller blandingen, inden blandingen bliver helt kold og sætter sig.
5. Lad foderkuglerne hvile til de er kølet helt af og har sat sig. Du kan eventuelt sætte dem en tur i køleskabet.
6. Hæng foder kuglerne op i en busk eller et andet afskærmet sted så små fugle ikke føler sig truet når de spiser.

Årstræer

Plant et træ sidst på skoleåret, og kald det jeres egen årgangstræ. Eleverne skal selv finde ud af hvilket slags træ, som det skal være. Det kan være et, som bedst symbolisere jeres årgang. Derefter kan I sætte et skilt op foran træet, hvor der står hvilken årgang træet er fra, og sæt jeres eget præg på det. De fremtidige elevhold på efterskolen vil synes, at det er sjovt at kunne se på de tidligere årgangstræer. Snart vil I have en lille skov fyldt med værdifulde træer, som ingen vil fælde. Derfor bliver disse træer automatisk bevaret.

Faglige aktiviteter

Bare at være opmærksom på biodiversitet kan gøre en stor forskel.

Undervisningen er et godt sted at lære om biodiversitet. Har I lyst til, at gøre undervisningen sjovere og mere spændende samtidig med, at jeres skole bliver mere biodivers?

Herunder finder I forslag til praktiske aktiviteter, man kan lave i undervisningen, men også reflekterende opgaver, der gør eleverne opmærksomme på biodiversitet og naturen omkring dem.

Aktiviteterne består overordnet af brainbreaks, men også noget I kan bruge i pensum.

Nogle af aktiviteterne kræver en længere periode, mens andre kan laves på et par lektioner.

Dansk

Skriv en stil

Dansk er et godt sted, at reflektere over hvordan verden fungerer. Derfor kan I få jeres elever til, at skrive om biodiversitet og natur.

Naturen inspirerer menneskets hjerne, så send eleverne ud i naturen og få dem til at skrive om deres omgivelser. I kan skrive alt fra en reportage, til et eventyr, til et digt. Kickstart elevernes kreativitet, og se hvad der kommer ud af det.

Opgavebeskrivelse:

Sæt dig alene et sted hvor der er biodiversitet. Biodiversiteten behøver ikke at høj for at du kan skrive om den. Se dig om, brug dine sanser.

Teksten skal indeholde:

- Beskrivelse af naturen omkring dig.
- Beskrivelse af hvordan dit valgte område ville se ud, hvis der var mere biodiversitet.
- Refleksion over hvad DU kan gøre for biodiversitet i dit valgte område bliver bedre.

Matematik

Byg et fuglehus

Fuglehuse er den perfekte måde, at tiltrække fugle til jeres skole. Fugle er meget kræsne om hvordan de bor. Først skal I vælge hvilken fugl I vil tiltrække. I skal tage højde for hvor i kan hænge den, målene af huset og diameteren af indgangen. Hvilken form og farve skal den have?

Når I har lavet denne opgave, kan I roligt kalde jer selv for fuglehus ingeniører.

Aktiviteten varer 3-5 lektioner.

Opgavebeskrivelse:

I skal gå i grupper af 3-5 personer. Find ud af hvilken type fugl I vil prøve at tiltrække, og research hvordan I gør. Tegn en tegning med mål, af hvordan jeres fuglehus skal se ud, og konstruer det.

I skal bruge:

- Træ
- Sav
- Bor
- Maling
- Skruer

Lav en konkurrence! Hvilken gruppe kan først få en beboer i deres fuglehus, og hvilken en er pæneste?

(OBS) Få hjælp af pedeller og ledere til hvor fuglehusene må og kan hænge, så de ikke forstyrrer.

Natur regnehistorier

Med denne aktivitet kommer eleverne ud, og skal kigge i naturen. Dette er både vigtigt for unges helbred, da det er en god pause øvelse, samtidig med at deres hjerner er i gang på en anden måde.

Aktiviteten varer ca 1 lektion.

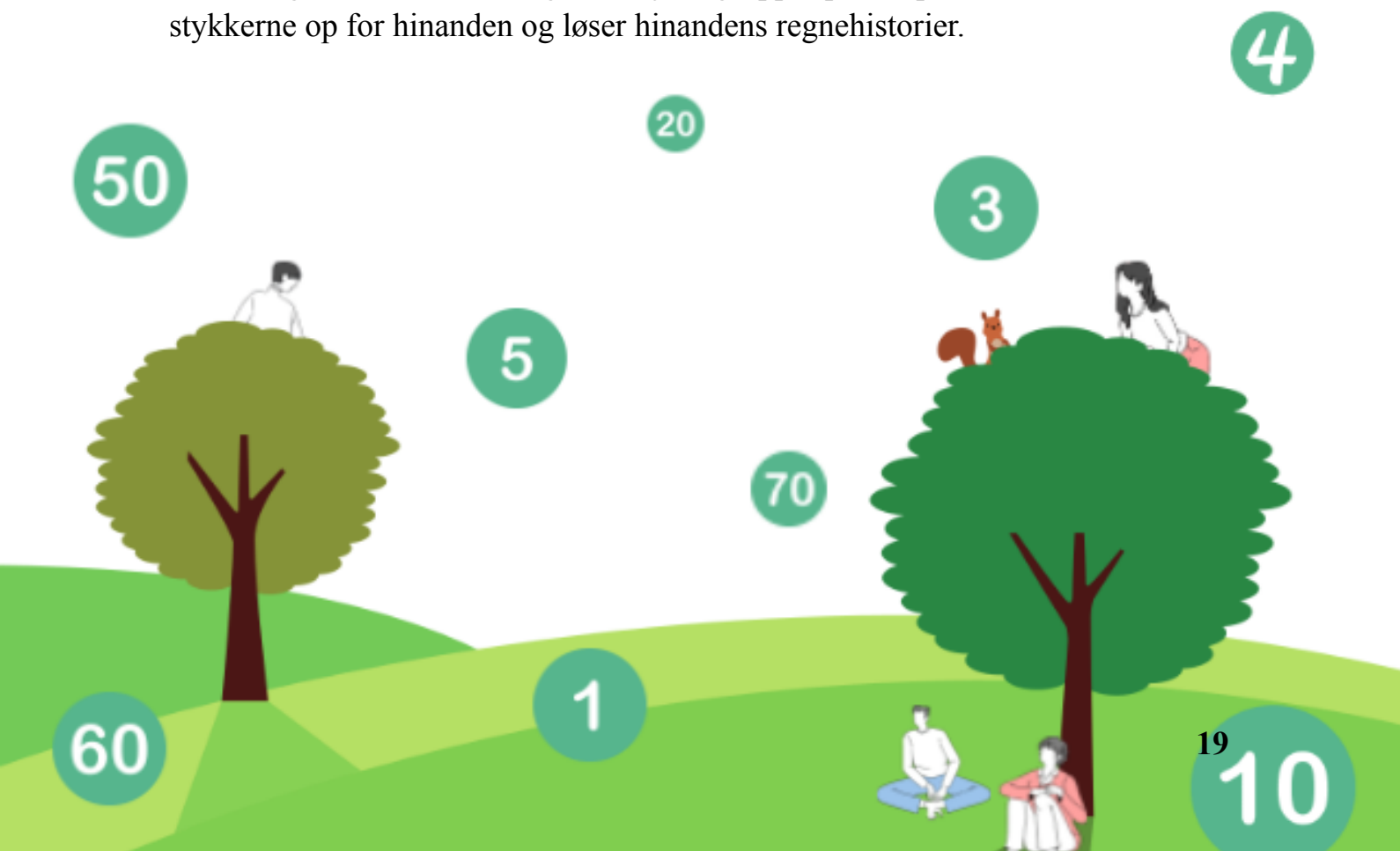
Opgavebeskrivelse:

I skal udenfor med et stykke papir og en blyant. I får noget tid til at gå rundt i naturen, og analysere jeres omgivelser. Imens I går rundt, skal I skrive tre regnehistorier ned der handler om naturen I befinder jer i.

(eksempel- Mia og Jonas tæller træer. Mia finder 4 og Jonas finder det dobbelte af Mia. Hvor mange træer finder de i alt?)

I skal få både multiplikation, division, subtraktion og addition med i jeres historier, så i får nogle forskellige regnehistorier. Bonuspoint for at få flest matematik elementer med.

Herefter går i ind i klassen og sætter jer i grupper på 3-6 personer. I læser stykkerne op for hinanden og løser hinandens regnehistorier.

Engelsk

Gør noget godt for biodiversiteten

Det kræver ikke at ændrer hele verden, for at man kan gøre noget godt. Et lille skridt af gangen gør gode ting for biodiversiteten i det store løb. Derfor får I en opgave om at gøre noget selvvalgt for naturen:

Task description:

Get together in pairs of 2. Your task is to do whatever you want to, as long as it helps the biodiversity. Be creative and have your mind on the earth that we all share. It could be a big thing, and it could be as small as putting a branch into the woods. When getting back, you have to write a small essay about what you did. The essay has to be about a page long.

The essay gotta contain:

- A description of what you did.
- Why you did it.
- What it does for biodiversity and how.
- What you can do in the future to improve biodiversity.

Biodiversitet i Danmark ift et andet land - Fremlæggelse

Få dine elever til at lave en fremlæggelse omkring hvor meget biodiversitet der er i Danmark i forhold til et valgfrit andet land. Det er meget vigtigt at kunne sætte fokus på, hvor meget eller lidt biodiversitet der er i andre lande, og hvorfor.

Task description:

Choose an optional country and research how much biodiversity this country contains. Then make a 5-10 minute presentation in front of the class.

The presentation gotta contain:

- Which country did you choose?
- Why did you choose it?
- What does this country do to improve biodiversity?
- How does the country lack biodiversity?
- A reflection on the difference between the biodiversity in your chosen country and denmark.

Historie

Lav en stenalder bolig

Vi har alle hørt om stenalderen, fra da vi var helt små, men har vi nogensinde prøvet at bo, eller tegne et rigtigt billede af hvordan det ville se ud dengang? Aktiviteten er sjov, lærerig og gør biodiversiteten bedre.

Aktiviteten varer 2-4 lektioner

Opgavebeskrivelse:

I skal dele jer ind i grupper på 3-6 i hver. I skal nu lave jeres egen stenalder lejr, og researche på hvordan den ville se ud først. Opgaven er at lave det så realistisk så muligt, og bruge alle redskaber I kan, fra den fri natur. For eksempel kan I lave liggesteder af grene, kvashegn, sten-siddepladser og et lille bålsted.

Vær kreativ.

Pæneste og mest realistiske sted vinder.

Naturfag

Sammenlign biodiversitet

Forståelse for hvad biodiversitet er, og hvad det gør for omgivelserne er vigtigt, hvis man skal kunne gøre verden biodivers. Derfor er dette en opgave, der får elever til at reflektere over hvordan et biodivers område er, kontra et ikke biodivers.

Aktiviteten tager ca. 1-2 lektioner.

Opgavebeskrivelse:

Først skal I sætte jer ud i et ikke biodivers område. Dette kan være en et stykke asfalt, eller en gård hvor I holder pause. I skal skrive ned hvilke planter og dyr I kan finde. Bagefter finder I det mest natur rige sted på skolen, og skrive ned hvor mange planter og dyr I kan se.

Herefter går I indenfor igen og diskuterer hvad forskellen er.

- Hvor mange planter og dyr fandt I i hver især første sted?
- Hvor mange fandt I i andet sted?
- Hvad var rarest at opholde sig i og hvorfor?
- Hvad tror I de forskellige steder gør ved biodiversiteten?

Bevægelse/idræt

Samle skrald

Mange dyr dør af at spise skrald, eller får viklet sig ind i det dagligt. Skrald som plast bliver til mikroplast, og ophober sig både i jorden og i vandet. Dermed er meget affald giftigt for naturen, da det indeholder tungmetaller. Derfor hjælper I biodiversiteten på længere sigt ved at samle skrald.

I bevægelse/idræt kan eleverne gå rundt på skolens område eller deromkring og samle skrald op. I kan lave det til en konkurrence, og se hvem der har samlet mest skrald. En præmie er en god ide til at få noget kampgejst...Eleverne får både bevæget sig, kommer ud i naturen og gør noget godt for biodiversiteten på jeres skole. Derudover bliver jeres skole pænere og mere renlig.

Weekend og aften aktiviteter

På de næste par sider kommer der nogle lette og sjove aktiviteter, som eleverne kan lave i weekenden eller om aftenen på efterskolen. Aktiviteterne vil hjælpe skolen med at blive mere biodivers, og er samtidig er noget lærerne nemt kan få til at stå på benene. Dermed kommer eleverne ud fra deres værelser, og deltager i fællesskabet.

Gem et stykke brænde

Bare ét stykke brænde der får lov til at ligge uforstyrret i naturen, kan gøre meget. Giv eleverne et stykke brænde hver, og få dem til at gemme det så godt de kan i buske eller krat, så ingen kan finde det. Lav det til en konkurrence og gå rundt og se om I kan finde de andres brænde. De grupper hvis brænde ikke blev fundet, har vundet. På den måde rådner brændet op, og vil være bosted for insekter. Brændet vil hverken generer pedeller, elever, plæneklippere eller gæster på rundvisning, da de ligger godt skjult. Hvis alle efterskoler udføre denne lette aktivitet, vil det have en betydelig effekt.

Næsten alle efterskoler har bålplads, og har derfor brænde til stede på skolen. Hvis ikke, kan eleverne finde en nedfalden gren, som ellers ville have blevet fjernet af pedellen.

Fodre sommerfugle

Tiltræk smukke sommerfugle til efterskolen ved at fodre dem. Start med at skære appelsiner ud i tynde stykker, og læg dem på nogle fade. Placer fadene et solrigt sted nær blomster, og tæt på et vindue, så I kan nyde synet af dem fx fra spisesalen. Efter noget tid skulle der gerne have landet et par sommerfugle derpå for at spise. I kan også hælde en lille smule vand i bunden af fadet, da sommerfuglene også bliver tiltrukket af vandet. Læg også gerne nogle sorte flade sten i blandt appelsinerne, da sommerfugle elsker at varme sig på sådanne sten. Dette er en hyggelig lille aktivitet der ikke varer særlig længe men hvor eleverne flere gange kan komme og kigge til det, og se om der er sommerfugle på.

Byg et foderbræt

Før de kreative hænder der mangler noget at lave en weekend, vil at bygge et foderbræt være helt perfekt.

Til dette skal I bruge

- træplader
- skruer
- boremaskine
- Sandpapir
- sav
- maling
- Fuglemad

Start med at skære træplader ud i en bund, og bor den fast til en stolpe som senere skal sættes ned i jorden. Derefter bygger I kanter på brættet så foderet ikke falder ud, og hvis I vil kan I bygge et lille tag til.

Til sidst kan I male det i flotte farver og male mønstre, blomster og hvad end I føler for på.

Det næste I gør er at fylde foder i og vente til at se både fugle og egern spise derfra.

Plant et træ

Lige meget hvad der bliver plantet, kan det hjælpe på biodiversiteten. Et træ er godt for mange ting, som biodiversitet, optagning af co2 og andet. Derfor er det en god aktivitet som dem der har lyst af elever kan være med til.

Du skal bruge

- Et træ der kan købes i planteskoler.
- en skovl

Eleverne finder et sted på skolen der virker bart og får lov af ledere og pedel til at plante træet der. Grav et hul der passer til træets rødder og sæt træet ned. Derefter lægger i jord på og vander det.

Byg et kvashegn

Har din efterskole også alt for mange grene og kviste? Og har I brug for et hegn til en køkkenhaven, til at adskille fodboldbanen fra krattet? Så er et kvashegn lige det i har brug for, da det både er meget brugbart og godt for smådyr og insekter til at bo i.

I skal bruge:

- kviste og grene
- Stolper i den ønskede højde af hegnet.

Bank nogle stolper ned i to rækker med 30 cm mellem rækkerne og med en afstand af 1,20 meter. Derefter Stables alt kvas fra afklippede buske og træer i haven mellem stolperne.

Lav et vandhul

Vand tiltrækker og holder alle dyr i live. Derfor er at oprette et vandhul det allerbedste du kan gøre. Selv det mindste gør en forskel.

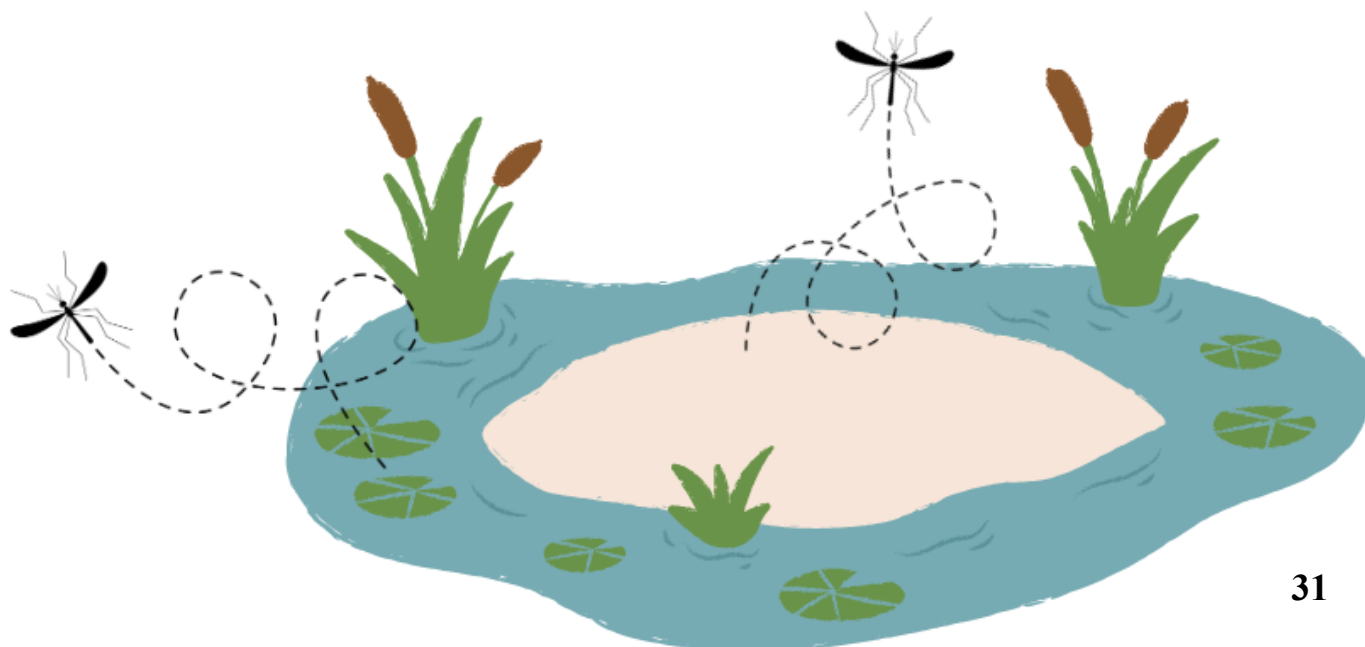
(HUSK) Det er vigtigt at spørge både pedel, gartner og forstander om lov først, ikke mindst hvor bassinet må være.

Til dette skal I bruge:

- Formstøbt bassin (kan købes i fx Plantorama) eller murerbalje
- Skovl
- Sten, planter og andre dekorationer

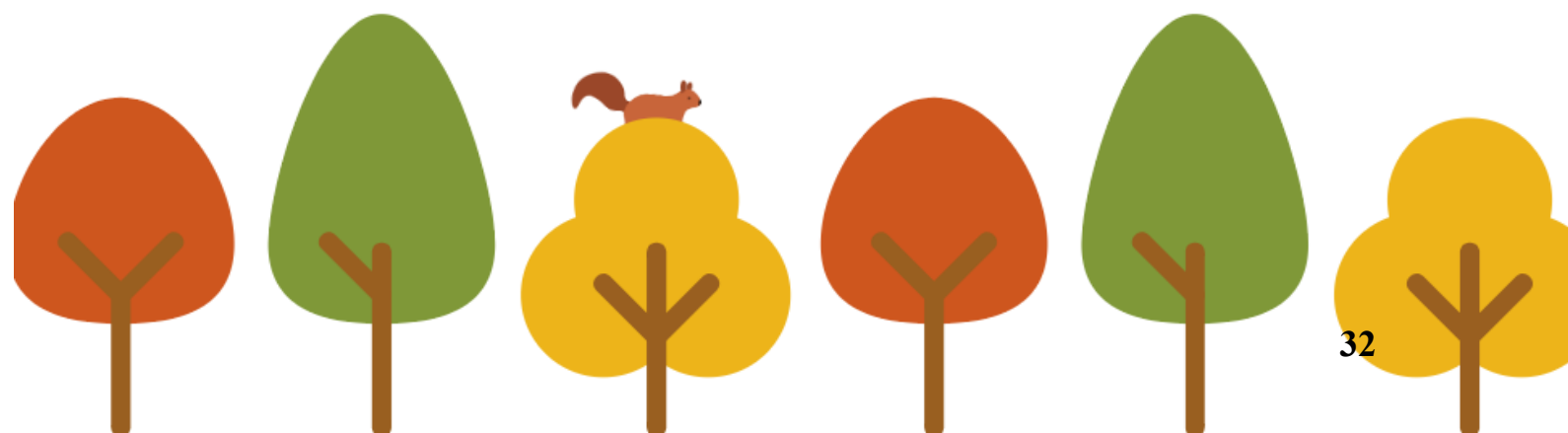
Start med at grave et hul der hvor vandhullet skal være, og sæt jeres formstøbte bassin eller murerbalje ned i. Derefter kan I pynte med sten og planter rundt omkring så det virker mere naturligt. Insekterne skal have noget at lande på så de kan drikke vandet, ellers drukner de bare. Derfor kan I lade noget bark eller blade flyde rundt i vandet, som de kan lande på.

Hvis det ikke er muligt at lave et bassin, er det også muligt at sætte et fuglebad frem.

Tips

- Lad nedfaldne træer ligge
- Lav nogle bunker med kviste
- Lav jordbunker
- Giv naturen plads
- Lad græsset gro højt i et hjørne

Afrunding

For at dette skal kunne fungere, er det vigtigt at både lærere, ledere og elever tager et ansvar for at udføre vores aktiviteter og ideer i virkeligheden. Vær en god rollemodel, og lær jeres elever at tage vare på biodiversiteten.

Ved at ændre disse ting på jeres skole, bliver der automatisk en bedre stemning, og et udseende der er mere idyllisk.

Husk, det at tage ansvar for naturen er også dannelse.

Tak

Tak til Emil Sanderhoff for at guide os igennem opgaven, og for at hjælpe os når vi gik i stå.

Tak til Simon Høegmark for at støtte entusiastisk op om vores projekt. Tak for at nævne os i efterskolebladet, og have lysten til at få hæftet endnu længere ud.

Tak til Efterskole Landskabet for at sende vores debatindlæg ud i verden.

Kildeliste

<https://videnskab.dk/naturvidenskab/stort-studie-af-tyske-enge-78-procent-faerre-insekter-paa-10-aar>

<https://mst.dk/natur-vand/natur/biodiversitet/hvad-kan-du-selv-goere/>

<https://www.bolius.dk/saadan-bygger-du-dit-eget-insekthotel-i-haven-3108>

<https://www.bolius.dk/saadan-faar-du-din-egen-skovhave-37723>

<https://groenskole.dk/saadan-goer-skolegaarden-vild>

<https://naturama.dk/hvad-er-naturama/>

<https://friluftsraadet.dk/>

<https://mst.dk/natur-vand/natur/biodiversitet/hvad-er-biodiversitet/>

https://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/brochures/biodiversity_tips/da.pdf

<https://faktalink.dk/biodiversitet>

[Research Studies \(doseofnature.org.uk\)](https://doseofnature.org.uk)